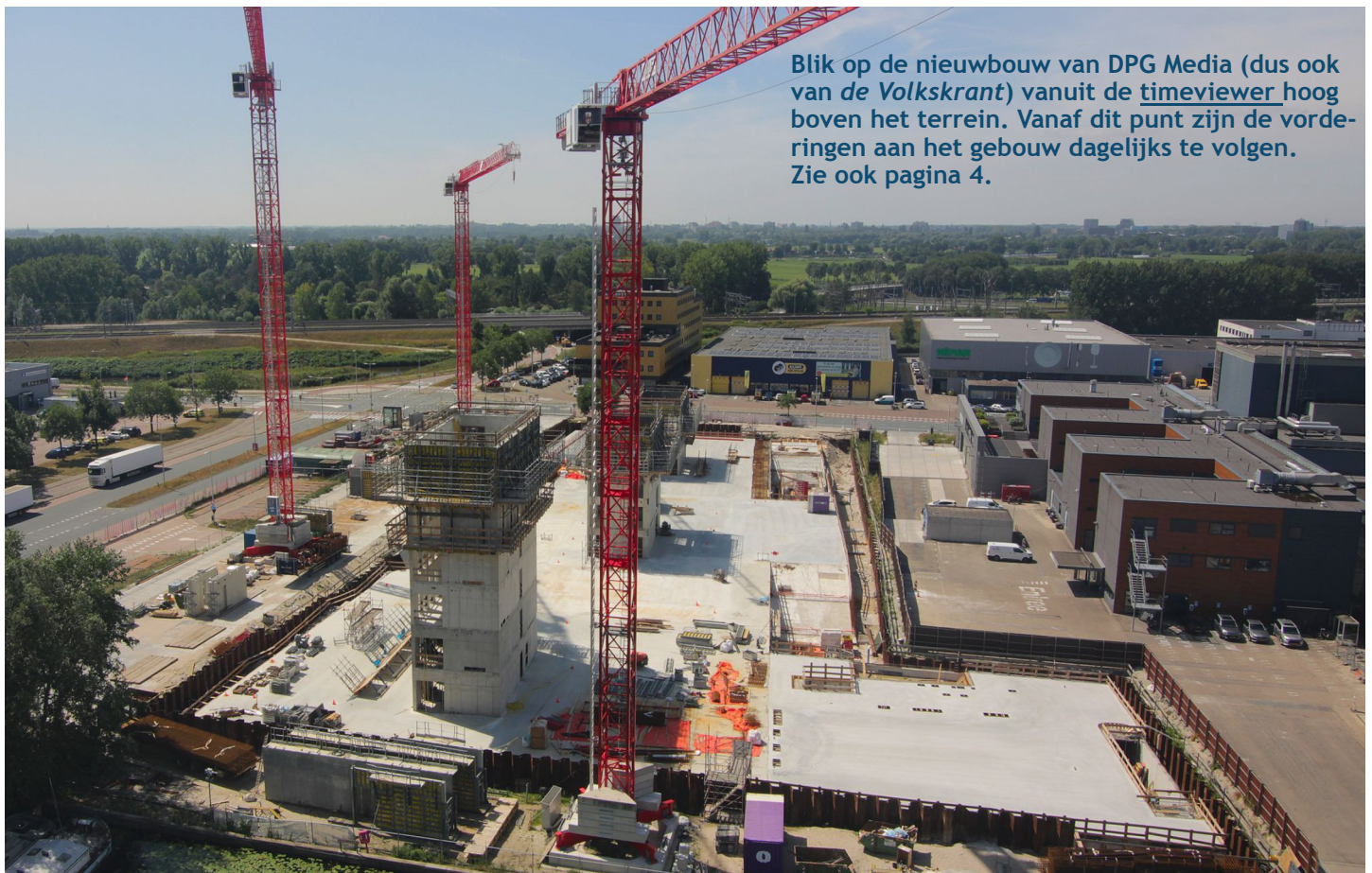

Blik op de nieuwbouw van DPG Media (dus ook van de Volkskrant) vanuit de timeviewer hoog boven het terrein. Vanaf dit punt zijn de verdere aan het gebouw dagelijks te volgen. Zie ook pagina 4.

Uit de oude doos (10)

THEUN DE VRIES schreef in *Stiefmoeder aarde* over de hannekemaaiers, seizoenarbeiders uit Duitsland die voor een habekrats de weidse Friese akkers bewerkten met hun zeis. Bij A. den Doolaard lezen we over de noeste arbeid en de stomende seks van de 'druivenplukkers' in Frankrijk. Herman Heijermans schilderde ons het navrante lot van de visserman, diens vrouw en hun kinderen die de vis duur betaalden.

Er waren stapels boeken die mij al vroeg de ogen openden voor de verwantschap tussen arbeid en gezag. Vandaag de dag is de verhouding van het werkende deel van de bevolking en de boven hen gestelden nog steeds problematisch.

De boerenacties in Nederland leken mij aanvankelijk een voorbode van diep ingrijpende veranderingen, vergelijkbaar met de opstand van de Zuid-Afrikaanse boeren tegen de Engelse kolonisator die ze met hun guerrilla het vuur na aan de schenen legden.

Maar wat een teleurstelling. De protesterende boeren bleken helemaal niet in de ban van een nieuw maatschappelijk ideaal.

Integendeel. Hun geweld met tractoren, intimiderende knokploegen en vooral hun symbool, de omgekeerde vlag, wierpen mij terug in een duistere tijd die jongere columnisten en televisiepresentatoren niet meer kennen. Alleen de neerlandicus Herman Pleij hoorde ik in Op1 iets zeggen over de NSB, maar er werd achteloos overheen gepraat. Toch roept juist die vlag, gevoegd bij het geweld en vooral de boerse filosofie dat ze hun grond aan hun sibbe moeten nalaten, de herinnering op aan het *Blut und Boden* van de nationaalsocialisten.

Ook de vaderlandse fascistie manipuleerden de Nederlandse vlag. Het rood-wit-blauw werd oranje-blauw-bleu. Op het internet zag ik een manifestatie van de NSB in Lunteren waar duizenden Nederlanders met gestrekte arm hun Leider begroetten. Het was feest. Voor het eerst werd de nieuwe Nederlandse vlag gehees. Een gebeurtenis van jewelste, opgetuigd met de vlaggen van Duitsland, Portugal, Italië en Spanje. Fascisten aller landen verenigt u.

Misschien is er nog een boer die dit zijn nazaten kan vertellen. Dat ze een schrijver als Theun de Vries gaan lezen, is hoogst onwaarschijnlijk. Zelfs de Bijbel zie ik ze bij de *Farmers Defence Force* niet meer opslaan.

Willem Kuipers

wiewiewie.nl

Ton Damen (zoon van Jan) kijkt in boek terug op zijn adoptie

‘Product van onzedelijk handelen’

Ton Damen (64), journalist bij *Het Parool* van 1987 tot 2022, is de zoon van Jan Damen, tussen 1953 en 1983 redacteur Financiën en adjunct-hoofdredacteur bij de *Volkskrant*, daarna hoofddirecteur Perscombinatie. Ton is een aangenomen zoon. Nooit een geheim geweest, nooit een probleem. *De Volkskrant* interviewde hem erover in de rubriek Appel en Boom, in 2013. Vorig jaar ontdekte Tons zoon Thomas via DNA-onderzoek de biologische moeder van Ton: Anna Zandvliet. En vijf halfbroers en -zussen. Vooral met de oudste, Jacqueline, heeft Ton goed contact. Omdat de dood hem op de hielen zit - uitbehandelde kanker - heeft Ton er in no time een boek over geschreven: *Verstoten, op zoek naar mijn biologische moeder*, begin juli uitgebracht bij uitgeverij De Kring.

Hoe gaat het met je?
‘Volgens de statistieken slecht. Ik heb tien tumoren, ben ongeneeslijk ziek. Na vijf jaar behandeling is de gereedschapskist leeg; het loopt een beetje af. Dat zeiden ze twee jaar geleden ook, maar toen viel het nog mee. Daardoor geloof je op zeker moment niet meer dat je direct dood gaat. Alleen van de behandeling word je doodziek. Voor de rest gaat het wel. Ik voel me uitstekend, ga nu weer met mijn vrouw Ellen naar ons huis in Georgië.

‘Begin juli kreeg ik de laatste uitslag, de artsen waren lyrisch. De kanker was niet weg, maar gestopt. Dat betekent dat ik niet binnen een paar dagen of weken ziek word, maar nog een paar maanden heb. De oncoloog was euforisch: meer dan een verdubbeling van de tijd. Mij zegt dat iets minder, ik kon mijn emotie niet op dat level krijgen, al begrijp ik haar standpunt: tachtig procent dróómt ervan dat je in dit stadium nog op pad kunt. Enfin, ik kan in augustus nog op en neer naar Israël, waar mijn dochter Ron trouwt.’

Nu gaat het erover dat door jouw zoon Thomas je biologische familie plots boven water is gekomen. Ik had vraagtekens bij de bittere titel *Verstoten*. Is voor jou het belangrijkste thema dat je moeder en je oma je hebben verstoten door je meteen na je geboorte in een reistas af te leveren bij een opvanghuis voor weeskinderen? Is niet belangrijker dat je

liefdevol bent hervonden, opgenomen in het kinderloze gezin Damen?

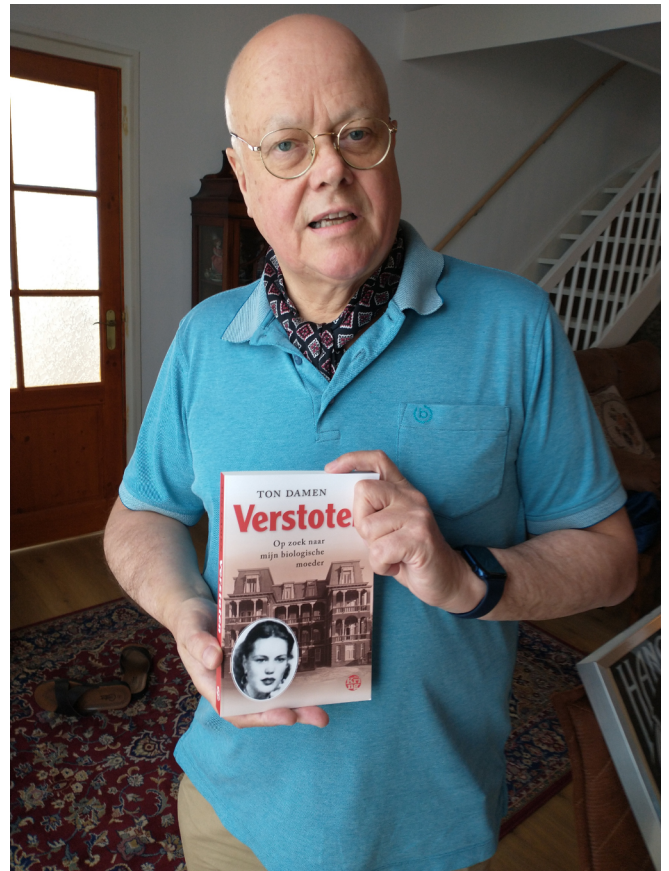
‘Verstoten worden is het enige concrete bij adoptie, de kern. Kinderen van ongehuwden werden beschouwd als producten van onzedelijk handelen. Zeker nog toen ik geboren werd, in 1958. Dus ook voor de moeder waren de gevolgen altijd verdrietig: ze konden het klooster in, of de prostitutie. Ze moesten in elk geval van dat kind af. Het hele verhaal gaat over de scheiding tussen moeder en kind. Dat verklaart de titel. Daar hebben we het over. Ze heeft me niet alleen weggebracht, maar ook de zeven maanden voordat Jan Damen mij eruit haalde nooit bezocht. In feite ontkende ze zo dat ze een kind had. Later wilde ze, onwrikbaar, ineens dat kind weer wel, totdat ze opnieuw in verwachting raakte. Toen wilde ze me helemaal niet meer. Ik heb dat zelf positief uitgelegd. Als ze had doorgezet om mij terug te krijgen, had ze de adoptiefamilie onbeschrijfelijk verdriet toegebracht.’

Je weet ook niet wie je vader was.

‘Ze heeft mij gekregen uit een contact dat ze bij wijze van spreken heeft opgepikt. Ze kopieerde het gedrag van oma, die contacten zocht met welgestelde mannen. Die pikte ze op in dure cafés. Ze woonde ineens in Australië, zoals mijn moeder zich later in Zuid-Afrika en Engeland vestigde. Een verhaal op zich: toen mijn oma alleen terugkwam uit Australië reisde mijn moeder er op haar negentiende met haar broers en zussen als verstekeling achteraan, wat haar veel publiciteit opleverde, inclusief een interview met Mies Bouwman.’

Waarom ben je zelf nooit via DNA-onderzoek aangegaan achter je biologische herkomst?

‘Omdat ik goed weet dat de situatie rond afstandskinderen alleen maar een ongelukkige kan zijn. Adoptie gebeurt niet in een familie waar het goed gaat. Die toestand

alsnog te weten komen zou nooit fijn zijn. Dat was op zich geen reden het niet te doen. Familie is een serieuze zaak. Je haalt veel overhoop. De kinderen waren in die tijd bastaarden, werden nergens toegelaten. Een bron van ellende.

‘Adoptie in plaats van voogdij was in die tijd nog maar net mogelijk, waardoor het kind beter kon hechten aan de nieuwe ouders. Zo werd een nieuw sprookje gecreëerd. Wat je kinderen goed kunt vertellen: het is niet echt, tegelijkertijd zijn we een gezin.

‘De overheid werkte mee door de adoptieouders juridisch als ouders te erkennen en het kind hun naam te geven. Van daaruit terugkijken kan een ingewikkeld rommeltje opleveren. Ik mócht wel terugzoeken van mijn ouders, want het is ook misdadig niet je roots te kunnen terugzoeken. Maar wat zou ik die families door elkaar halen? Kijk naar die tv-programma’s als Spoorloos: bij welke moeder ga je kerst vieren? Dat wilde ik koste wat kost afhouden. Niet omdat ik het ontken. Maar ik had de behoefte niet, verwachtte er niets goeds van.

‘Daar kwam bij dat ik mijn adoptieouders geen verdriet wilde doen. Die kaart ►

◀ speelden zij niet, maar dat maakte voor mij de verantwoordelijkheid zelfs nog groter.'

Die titel *Verstoten zie je dus als fait accompli*, zonder wrok. Toch ben je nu op zoek gegaan.

'Zonder de inspanning van mijn zoon had ik het niet gedaan. Maar intussen had Thomas mijn halfzus Jacqueline al ontmoet. Dat beschouwde ik als een nieuwe situatie die ik niet wilde negeren.

'Zonder haar te kennen moet ik Jacqueline voordien zelf al ontmoet hebben, zij als voorlichter bij een bank, ik als financieel journalist. En wat veranderd was: de hoofdrolspelers leefden niet meer. Ik zou dus mijn biologische moeder niets meer kunnen verwijten, mijn ouders verdriet doen. Toen heb ik gezegd: nu het op punten spectaculair blijkt, ga ik er een boek over schrijven. Dat vind ik leuk. Iedereen vond dat prima.'

Want dat is leerzaam voor andere adoptiekinderen.

'Veel adoptiekinderen weten niet waar ze aan beginnen met terugzoeken. Ik sprak

veel deskundigen. Zij waarschuwden dat het niet alleen maar lol is maar ook een pijnlijk proces. Het raakt je. Jeervaart onbekenden toch ineens als familie. Via zo'n boek kun je afstand nemen. Eén halfbroer wil er niets mee te maken hebben. Dat respecteer ik.'

Wat heeft dit alles in je eigen leven veranderd?

'Je gaat scherp nadenken over wat familie is. Wat bij mijn ouders hoorde was familie. Buren waren ook oom en tante. Ik had geen familie, daardoor was iedereen familie, ik kende het verschil niet. Nu is er familie bijgekomen. Het valt goed, ik spreek Jacqueline wekelijks, meer dan zij haar broers en zussen. Die zijn qua bloedband even dichtbij, maar ik voel dat helemaal niet zo.

'Op de boekpresentatie, op 7 juli, zag ik halfzus Brigitte voor het eerst, Patrick was er. Mijn verwonderde conclusie was: het grote verschil is dat je vriendschappen kiest, familie niet. Van familie kom je niet zomaar af. Zo heb ik mij deel gevoeld van de Paroolfamilie, en via mijn vader ook wel van de Volkskrantfamilie. De sleutelfiguren kwamen bij ons thuis, Ruud Horeman, Harry Rodenburg, Jan van Capel.'

Achteraf heb je geen spijt van dit onderzoek?

'Nee. Het is goed dat het is afgerond, met dit boek. Het is dat je de vraag stelt, maar ik heb het niet als cadeau beschouwd. Dankbaar is het goede woord niet; het was bloed, zweet en tranen. Thomas ben ik wel dankbaar, zijn onderzoek heeft toch iets aan het eind van mijn leven, nu als gepensioneerde, vervolmaakt.

'Met Jacqueline en anderen heb ik er vrienden bij gekregen. Maar ik ben ook

nog bezig met die verdere verhoudingen.'

In je boek ga je uitgebreid in op de familie van Ellen Vartanova, je vrouw. Het lijkt wel een soort compensatie voor wat je zelf hebt gemist.

'Het zijn geen bloedbanden, maar vooral in Georgië hoort de schoonfamilie er helemaal bij. Ze passen op ons huis, op de honden. De verbondenheid gaat heel ver. Ik ga er dus op in omdat het hoort bij het zoeken naar 'wat is familie'?

Over je eigen gezin vernemen we hoege-naamd niets. Je hebt nog een dochter in Israël, Ron, bent twee keer eerder getrouwd geweest.

'Goeie vraag. Ron zegt dan: *misjpooche*, familie, je kunt het niet eten maar wordt er wel af en toe kotsmisselijk van. En Ellen zegt: exen zijn heksen. Dat ligt niet aan de ex zelf, maar ik zou er misschien onnodig niet eerlijke negatieve dingen over gaan schrijven. Ik heb de scheiding in het boek gehandhaafd. En ze spelen als zodanig geen rol in dit verhaal.'

Ben jij nog gestuit op erfelijke eigenschappen van je biologische moeder?

'Kanker. We houden allebei van een glas. Houden van het goede leven. Van water. Ze was prettig, sociaal in de omgang, onderhield relaties in de horeca, zoals ik in de journalistiek ook. Reizen: zij Australië en Zuid-Afrika, ik Leeuwarden en Georgië. Leeuwarden omdat Ellen hier woonde toen ze uit Georgië kwam.

'We hebben nog samen in Amsterdam gewoond, maar zijn hier terug ook omdat een van haar zoons hier woont en ik hier rustig kan schrijven.

'Zo heb ik het roer zelf omgegooid. Want met kanker verlies je alles. Alles gaat kapot. Dat probeer ik in de hand te houden door in mijn leven werkzaam en zinvol door te gaan. Er zitten nog twee boeken in de pen. Nee, de onderwerpen houd ik nog even voor me.'

Maurits Schmidt

Jan Damen, begonnen als redacteur Financiën, later hoofdredacteur bij Perscombinatie. Foto Wim Ruigrok

Paard

Salonjournalistiek. Bestaat dat woord al? Dan bij deze. Het komt natuurlijk van de salonsocialist in bonis, die veinst met ons, gewone, arme, kansloze burgers van doen te hebben.

Een journalist op de driezitsbank thuis, met een schootcomputer en draadloze verbinding met het wereldwijde web, laat het ware werk doen door anderen. Onthullen anderen een misstand, de journalist geeft het door aan de redactie en zo heeft de krant weer nieuws. Soms is het nieuws dat iedereen allang

had kunnen weten. Maar dat toch als een sensatie wordt gezien. Omdat de journalist niet even zelf wat werk verrichtte.

Zo is er een organisatie die strijdt voor het welzijn van dieren en op behendige wijze publiciteit weet te organiseren. Wakker Dier, ook al op de driezitsbank, vraagt Wageningse studenten om uit te zoeken of er paarden in warme snacks zitten. De studenten krijgen niet te horen waar de resultaten van hun onderzoek voor dienen. En moeilijk is het niet. Want op verpakkingen van frikandellen, kroketten en gehaktballen staat wat erin zit. Paard? Dan staat het erop.

De media kregen het bericht doorgespeeld en sommige brachten het als onthulling: paard!

Nu gaan onze oude paarden naar België.

Wouter Klootwijk

Nieuwbouw gaat de hoogte in

De bouw van het nieuwe hoofdkantoor van DPG Media gebeurt sinds kort bovengronds. Damwanden en heipalen zijn aangebracht. Twee kelderverdiepingen liggen zeven meter diep in de aarde. Trappenhuisen steken al uit de grond.

‘Vanaf nu de hoogte in!’, aldus [DPG Media](#) op zijn website.

Er gaat een hypermodern, houten kantoorgebouw komen, gebouwd volgens de vereisten van de klimaatverandering. In 2024 moet het worden opgeleverd.

Er staat een ‘DPG Media-waardige’ bouwschutting omheen. Daarvoor is kunstenaar Streetart Frankey aan het werk gezet, voor ‘zijn grootste kunstwerk ooit’. Streetart Frankey (Frank de Ruwe) heeft ook een wekelijkse column in *PS Magazine* van Het Parool. Voor het bouwdoek bedacht hij het thema ‘Mediacircus’. Het is een knipoog naar het bedrijf en naar Mediavaert. Alle titels zijn vertegenwoordigd op het doek. Te zien op de Van der Made-weg in werkstad Overamstel (Amstel Business Park Zuid).

Pen & pensioen

Om af te kicken van verplicht werken, ging Louis Houët (voorheen chef Kunst) kleine verhaaltjes schrijven. Zijn onderwerpen waren niet zozeer de krant of het vak, eerder datgene wat een pensioenado tegenkomt als hij echt met pensioen is.

Driemaal daags

Het verbaasde mij laatst dat er nog geen geneeswijze is ontwikkeld waarbij poëzie het medicijn vormt. Ik maar zoeken, googelen en zo, maar niks, tot ik een (natuurlijk) Duits boek vond dat *Poesie und Therapie - Über die Heilkraft der Sprache* heet. Er vallen woorden als bibliotherapie, poëzietherapie. Kunnen we de rijke Nederlandse dichtkunst toch gaan exploiteren!

Ik neem bij lichte hoofdpijn driemaal daags een medicijn van de dichteres Gertrude Starink. Zij is probaat, haar poëzie is als muziek, maar dan zonder de nadelen daarvan. Zoals u weet betekent

muziek niks; vaak levert het niet meer op dan zinsbegoochelende wierook in een kamer vol gordijnen vroeg in de jaren zeventig van de twintigste eeuw, toen iedereen alles kon, wilde, mocht en soms deed, omdat er nog geen bolkestenen heen en weer rolden op het podium der Europese politiek. Vooral tegen nieren bolkestenen en de reeds genoemde lichte hoofdpijn helpen dichtregels als:

*heeft iemand soms een kleine stoet gezien
een blind paard met een vogel op zijn rug
dat samen met een hert een lotus draagt*

*de mensen zeiden wat een vreemde vraag
en ik liep verder zonder gesp of riem
en zocht een onderdak want het werd nacht*

*toen hoorde ik een stemmetje dat sprak
neem mij mee neem mij ik ben je onderdak
ik deed mijn doekje af en spreidde het
en het werd tent en bed*

Meer affiches: ‘Wat ze niet vertellen’

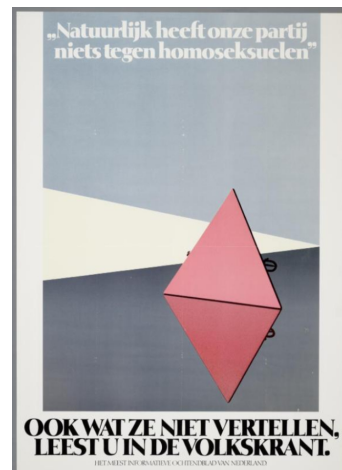

Gerard Daalhuisen, hoofd Public Relations & Promotie, bij affiches uit een reclamecampagne van begin jaren tachtig. De oplage van *de Volkskrant* was aan het stijgen tot rond de 275 duizend.

‘Opvallend is dat de aanwas van lezers vooral onderaf begint’, zei hij in een interview bij zijn vertrek in 1985. ‘Wij leren bij de Volkskrant jongeren de krant te lezen.’ Onder studenten is het nog ‘van oudsher de favoriete krant. Niet minder dan 94 procent kent de Volkskrant spon-

taan.’ Hij was niet bevreesd voor nieuwe media. ‘Kwaliteit wint het op den duur altijd. De kabelkrant is interessant zo lang hij gratis is. Op het moment dat men ervoor moet gaan betalen, blijven er minder abonnees over. Trouwens, op dit ogenblik is het weinig meer dan een aangeklede versie van Teletekst en het nieuws voor doven en gehoorgestoorden. Nieuwe media als satelliet-tv gaan hooguit een bedreiging vormen voor de luchtiger media.’

De campagne ‘Ook wat ze niet

vertellen’ omvatte nog twee affiches, uitgevoerd door reclamebureau PPGH/JWT.

‘De Brede Maatschappelijke Discussie zal zwaar wegen’ (op de achtergrond rook uitbrakende industrie) en ‘Met wat goede wil blijven we binnen de begroting’ (met een onderzeeër erop; het ging om de vervanging van het type Zwaardvis).

AdB